

Türkiye Doğası

Bülent Gözcelioğlu

Balon Balıklarımız

Ülkemiz deniz canlılarının sayısında devamlı bir artış var. Bunun nedenleri hem araştırmaların artması hem de dışarıdan giren türlerin fazlalığı. Türkiye denizleri hem gemiler aracılığıyla, hem de Süveyş Kanalı yoluyla gelen türler bakımından zengin. Gemilerin balast sularında gelen türlerden en bilineni, 90'lı yıllarda Karadeniz'de ortaya çıkan ve taraklı medüz olarak bilinen *Mnemiopsis leidyi*. Kızıldeniz'den gelen türlerse artık kıyı ekosistemimizin birer parçası olmuş durumdadır.

Kızıldeniz kökenli türler çok renkli görünüşleriyle hemen dikkat çekiyorlar. Bunlardan Nil barbunu gibi bazı türler besin olarak tüketiliyor. Özellikle Doğu Akdeniz'de çok miktarda avlanıyorlar. Kızıldeniz kökenli tür-

lerden bazıları zehirli olabiliyor. Balon balıklarının bir türü de (*Lagocephalus sceleratus*) bu zehirli türlerden biri. Her ne kadar sokma organı olmasa da, yenildiği zaman tehlikeli olabiliyor. Özellikle üreme dönemlerinde, etkisi çok fazla olan zehir salgılayabiliyorlar. Bunun için yaz aylarında tüketilmemesi gerekli. Bunların boyları 15 cm kadar olabiliyor. Karın kısımları gümüşümsü ve parlak renkte. Sırt kısımları yeşilimsi kahverengi olup üzerinde siyah benekler bulunuyor. Daha çok kumlu çamurlu zeminlerde yaşarlar. 100 metreye kadar olan derinliklerde bulunabiliyorlar. Balon balıkları kendilerini tehlikede hissettiklerinde av olmamak için karın kısımlarını kurbağa gibi şişirebiliyorlar. Bunun dışında karın kısımları düz bir biçimde-

dir. Daha çok dipteki küçük omurgasız (yengeç, karides vb) canlılarla beslenirler.

Bunun yanında, ülkemizde başka balon balığı türleri de yaşıyor. Bunlardan biri de cüce balon balığı olarak bilinen ve ailenin diğer üyelerinden küçük olan *Torquigener flavimaculosus*. Bu balıkların boyları 11 cm civarında. Sırt bölgeleri açık kahverengi ya da yeşilimsi olup üzerinde beyaz benekler var. Vücudun yan tarafında, solungaç yarığıyla kuyruk sapı arasında sarımsı yeşil lekelerden oluşan bir şerit bulunuyor. Karın bölgesi beyaz renkte olur. Daha çok kıyadaki sığ yerlerde, 20 metreye kadar olan derinliklerde, bulunuyorlar, ancak daha derine indikleri de oluyor.

Ülkemiz sularında Kızıldeniz kökenli türler, dalış yapan herkesin rahatlıkla gözlemleyebileceği sayıya da ulaşmış durumda. Bu durum değişmeden devam ederse, ilerleyen yıllarda kıyılarımız Kızıldeniz'le aynı canlı çeşitliliğine sahip olacak. Bu durum, görüntü olarak güzel olsa da, bilim insanlarınınca, doğal ekosistemi bozduğundan, ekolojik olarak olumsuz bir durum olarak görülüyor.

Fotoğraflar: Tahsin Ceylan

Can A, Bilecenoğlu M, Türkiye Denizlerin Dip Balıkları Atlası, Arkadaş Yayınevi Ankara 2005

Cüce balon balığı

